

**Recenzja: E. Sałata, Teoria i praktyka przygotowania nauczycieli
edukacji techniczno-informatycznej. Wyd. UT-H, Radom 2013, s. 221**

Analizując przebieg procesów społeczno-przyrodniczych na tle historii cywilizacji, można zauważyć na przestrzeni wieków, że poziom wykształcenia gwarantował wzrost poziomu życia, współkreował potrzeby jednostki, motywował do dalszych poszukiwań. Jednym słowem wyznaczał (w sensie pozytywnym) stałą reorganizację życia człowieka i pomagał odnaleźć się w wariabilnej (ciągle zmieniającej się) rzeczywistości).

Ta przesłanka staje się jeszcze bardziej znacząca, jeśli rozważania dotyczące edukacji odnoszą się do przyszłości, bo jest to perspektywa uzasadniona i obowiązująca.

Kategoria przygotowania kandydatów do zawodu nauczyciela była i jest przedmiotem powinności zawodowych tej miary autorów, co Czesław Banach (2005), Krystyna Duraj-Nowakowa (2000, 2015), Waldemar Furmanek (2007, 2010), Henryka Kwiatkowska (2008), Tadeusz Lewowicki (2003), Stefan M. Kwiatkowski i Andrzej Bogaj (2006), Stanisław Palka (2006), Elżbieta Sałata (2003, 2005, 2009, 2010, 2015), Franciszek Szlosek (2007, 2008), Zygmunt Wiatrowski (2005) i wielu innych teoretyków, empiryków i praktyków.

We współczesnym świecie szczególna rola przypada kompetencjom nauczyciela z zakresu stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK), o czym pisze dość szeroko i przekonująco Elżbieta Sałata w monografii *Teoria i praktyka przygotowania nauczycieli edukacji techniczno-informatycznej*.

Nauczyciele techniki i informatyki, podobnie jak inni nauczyciele, mają do spełnienia szereg ważnych zadań i funkcji. Rola współczesnego nauczyciela nie ogranicza się tylko do bycia egzekutorem wiedzy, ale przede wszystkim do bycia dla swoich wychowanków przewodnikiem po świecie wiedzy i umiejętności. To także rola wychowawcza, polegająca na wprowadzeniu ucznia w świat kultury.

Edukacja techniczna, jej cele, treści i zadania, to zagadnienia, które stanowią istotny element kształcenia ogólnego, gdyż są zamierzonym, celowo zorganizowanym rodzajem działalności pedagogicznej. Jest to nie tylko przygotowanie użytkowników techniki, ale też wielostronny rozwój, który jest komponentem kształcenia ogólnego. W wychowaniu przedszkolnym i edukacji wczesnoszkolnej, opartych na metodzie projektów, *technika* może być rdzeniem wielokierunkowej aktywności dzieci/uczniów, może być interesującym epizodem do planowania okazji edukacyjnych.

W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia klasyczną realizację zajęć technicznych na różnych etapach edukacyjnych zastępowano *Informatyką*, pozbawiając tym samym wielu uczniów

rozwijania zainteresowań konstrukcyjnych i technicznych. Gdy wreszcie „technika wróciła” do szkół, okazało się, że w wielu placówkach nie jest możliwe odtworzenie warunków kształcenia technicznego (politechnicznego); mam na myśli pracownie, umownie zwane praktyczno-technicznymi. Ponadto brakuje nauczycieli z kwalifikacjami uzyskanymi w trybie kształcenia akademickiego. Jednocześnie pojawiła się kategoria dwuzawodowości: nauczyciel Informatyki/Techniki.

Nasuwa się więc pytanie: Co jest przyczyną tego, że obowiązujące w latach 1999-2015 podstawy programowe cechuje minimalizm, marginalizacja zadań technicznych, przybliżenie do plastyki, odejście od manualizmu, o wartości którego pisał Tadeusz Waclaw Nowacki (zob. *Tworząca ręka*, 2008).

Recenzowana publikacja składa się z sześciu rozdziałów. Pierwsze cztery mają charakter teoretyczny. Rozważania na temat kształcenia nauczycieli edukacji techniczno-informatycznej nie sposób prowadzić bez odniesienia do przemian, jakie zachodzą w świecie w edukacji. Inspiracją dla reformy oświaty, w tym również instytucji kształcących nauczycieli, są międzynarodowe raporty.

W pracy zostały opisane główne kierunki rozwoju edukacji w krajach Unii Europejskiej, a także współczesne orientacje, koncepcje i modele edukacji nauczycielskiej w Polsce. System edukacji powinien być otwarty na zmiany zachodzące w świecie, nieustannie się rozwijać, ulepszać i doskonalić.

Do podstawowych zadań należy również poprawa systemu kształcenia, doskonalenia oraz zatrudniania nauczycieli. Ciągłe stoimy przed zmianą programów nauczania w szkolnictwie wyższym.

Rośnie autonomia i odpowiedzialność uczelni za tworzone i prowadzone programy studiów. Temu zagadnieniu został poświęcony jeden z podrozdziałów opracowania.

Kolejny rozdział dotyka bardzo istotnej problematyki, a mianowicie przygotowania nauczycieli techniki i informatyki. We współczesnej szkole szczególna rola przypada właśnie tym nauczycielom. Muszą być przygotowani do wprowadzenia dzieci i młodzieży w świat techniki oraz informatyki. Na przygotowanie nauczycieli edukacji techniczno-informatycznej składa się kształcenia techniczno-informatyczne, pedagogiczno-psychologiczne i praktyczne.

Analiza wyników badań własnych stanowi znaczącą część recenzowanego opracowania. Zamieszczono w nim wyniki oraz dyskusję uzyskanych rezultatów badań własnych. Prezentacji wyników dokonano w następujących zakresach: motywacja wyboru studiów przez kandydatów, przygotowanie pedagogiczno-psychologiczne, a także techniczne i informatyczne studentów. Ponadto określono na podstawie obserwacji zajęć szkolnych, analizy dokumentów i opinii studentów umiejętności pedagogiczno-psychologiczne, studiujących edukację techniczną i informatyczną. W tej części opracowania określono również przygotowanie studentów do zawodu nauczyciela podczas praktyk zawodowych.

Głównym motywem studentów, podejmujących studia, są zainteresowania przedmiotami kierunkowymi.

Nauczyciel przedmiotów technicznych i informatycznych jest przede wszystkim nauczycielem w ogóle, a następnie specjalistą od kształcenia przedmiotowego.

Jedną z zasadniczych funkcji edukacji pedagogiczno-psychologicznej jest wspomaganie studentów w rozumieniu istoty kultury pedagogicznej i organizacyjnej oraz etyki zwodu nauczyciela, jego pożądaných i niepożądaných cech – właściwości osobowościowych.

Analiza zgromadzonego materiału badawczego upoważniła Autorkę do stwierdzenia, że kształcenie nauczycieli w zakresie przygotowania pedagogiczno-psychologicznego w toku studiów, w stopniu przeciętnym przygotowuje do pracy zawodowej. Respondenci zdecydowanie lepiej radzą sobie z przygotowaniem do zajęć dydaktycznych. Opinie ich samych w tym zakresie zostały potwierdzone dwukrotnie podczas prowadzonych badań. Uznali oni przygotowanie praktyczne realizowane w uczelni za dobrze zorganizowane, jak również dość wysoko ocenili realizację zadań związanych ze stroną metodologiczną pracy nauczycielskiej.

Niepokoić jednak mogą słabe umiejętności studentów w zakresie pracy wychowawczej, szczególnie w podejmowaniu decyzji w trudnych sytuacjach, rozwiązywania problemów związanych z działalnością wychowawczą.

Postulaty dotyczące przygotowania technicznego i informatycznego pod adresem instytucji, przygotowujących przyszłych nauczycieli edukacji techniczno-informatycznych, to między innymi:

- należy wprowadzić w szerszym zakresie metodę projektów indywidualnych i grupowych, których tematyka integrowałaby zagadnienia techniczne, informatyczne i pedagogiczno-psychologiczne; realizacja tego postulatu wydaje się szczególnie zasadna, gdyż nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zostali w 2010 roku formalnie zobowiązani do koordynowania realizacji projektów edukacyjnych
- rozwijać umiejętność współdziałania;
- zwrócić uwagę na jakość kształtowania umiejętności praktycznych i społecznych.

Książka ta adresowana jest do nauczycieli akademickich przygotowujących nauczycieli, a także do studentów. Z wynikami badań empirycznych powinny zapoznać się także osoby odpowiedzialne za przygotowanie programów nauczania na kierunku edukacja techniczno-informatyczna; bądź kierunkach odrębnych.

Z niniejszej publikacji mogą korzystać również pracownicy placówek doskonalenia nauczycieli, dając szansę uzupełnienia kwalifikacji zawodowych, w oparciu o obserwację praktyki pedagogicznej.